

7.0 Dod o hyd i arian a'i gael

Cyflwyniad i Gaffael

Trosolwg

1. Beth yw Caffael?
2. Prynu a'r Sector Cyhoeddus
3. Rheoliadau Prynu a Chaffael
4. Gwerthoedd ac Amcanion y Sector Cyhoeddus
5. Y Broses Caffael
6. Gwybodaeth Bellach

Mae mwy a mwy o fudiadau trydydd sector yn ceisio amrywio eu ffynonellau incwm drwy ymgorffori strategaethau a thechnegau a fydd yn sicrhau sylfaen gynaliadwy o gyllid iddynt. Mae cyflenwi nwyddau neu wasanaethau o dan delerau contract yn un o'r nifer o ddewisiadau y gellir ei ystyried er mwyn creu incwm.

Mae'r mwyafrif o fudiadau trydydd sector sy'n cyflenwi contractau yn gwneud hynny ar gyfer y sector cyhoeddus. Bwriad y daflen wybodaeth hon yw rhoi darlun cryno o gaffael yn y sector cyhoeddus.

Beth yw Caffael?

Bob blwyddyn, bydd y sector cyhoeddus yn prynu llu o nwyddau a gwasanaethau gan ffynonellau allanol. Gall hyn gynnwys cyflenwadau sylfaenol i wasanaethau arbenigol neu dalu contractwyr i ddarparu gwasanaethau i gwsmeriaid ar ei ran. Caffael yw enw'r broses hon o brynu a chael gaffael ar y nwyddau a gwasanaethau.

Ystyr caffael yw prynu nwyddau a gwasanaethau gan drydydd parti, o dan delerau contract sy'n rhwym mewn cyfraith lle mae'r holl amodau sydd eu hangen i ffurfio contract wedi cael eu bodloni. Mae caffael yn ymwneud hefyd â'r prosesau a'r systemau ar gyfer rheoli'r trefniadau caffael nwyddau a gwasanaethau o'r dechrau i'r diwedd.

Prynu a'r Sector Cyhoeddus

Mae caffael yn broses sy'n esblygu yn y sector cyhoeddus. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae mesurau arfer dda wedi cael eu datblygu er mwyn ymgysylltu â'r trydydd sector wrth gyflwyno gwasanaethau cyhoeddus, oherwydd mae'r ffaith bod mudiadau'r trydydd sector yn prysur ddod yn randdeiliaid allweddol wrth gyflwyno gwasanaethau cyhoeddus yn cael ei gydnabod fwyfwy. Mae'r datblygiadau hyn wedi cynnig amrywiol gyfleoedd gan gynnwys cyflenwi gwasanaethau megis:

- Cludiant cymunedol
- Gwasanaethau gofal dydd neu ofal seibiant
- Triniaeth iechyd neu therapïau
- Ailgylchu

Gyda chaffael sector cyhoeddus yn ymwneud hefyd â defnyddio adnoddau ariannol yn effeithiol a gweithio a chydweithio gydag eraill, mae'n rhaid i fudiadau'r trydydd sector allu dangos eu gwerth ychwanegol wrth iddynt dendro am gontractau.

Rheoliadau Prynu a Chaffael

Gan fod prynu o fewn y sector cyhoeddus yn golygu gwario arian trethdalwyr, mae rheolau caeth i'w cael ar gyfer prosesau caffael. Ceir cyfreithiau yn y Deyrnas Unedig ac yn Ewrop sy'n diffinio sut mae'n rhaid i'r sector weithredu, gyda phopeth yn destun archwilio a chraffu.

Rhaid i brynu ddigwydd mewn ffordd deg, agored a thryloyw, fel nad oes neb yn cael ei eithrio yn annheg o'r broses. Rhaid i'r sector cyhoeddus ddangos bob amser hefyd fod unrhyw beth y mae'n ei brynu er budd y cyhoedd a'i fod yn cynnig y gwerth gorau am arian.

Fodd bynnag, mae'r dull o gaffael yn amrywio ar draws y sector cyhoeddus. Gan fod angen i fudiadau sector cyhoeddus fod yn hyblyg yn unol â'u hamgylchiadau eu hunain, nid oes dull penodol na safonol o brynu.

Mae llawer o fudiadau yn y sector cyhoeddus wedi datblygu eu gweithdrefnau, eu safonau a'u protocolau eu hunain o fewn y fframwaith deddfwriaethol ac mae'n bwysig bod mudiadau trydydd sector sy'n ystyried darparu gwasanaethau cyhoeddus yn dod yn gyfarwydd â'r mudiad sector cyhoeddus perthnasol ac yn ymgysylltu ag ef o'r dechrau.

Gwerthoedd ac Amcanion y Sector Cyhoeddus

Isod ceir trosolwg o'r gwerthoedd a'r amcanion craidd sy'n gysylltiedig â chaffael yn y sector cyhoeddus. Gall deall yr ysgogwyr hyn helpu mudiadau'r trydydd sector i wella'u siawns o lwyddo wrth dendro am gontractau'r sector cyhoeddus.

- **Gwerth am arian** – Nid yw hyn bob amser yn golygu'r pris isaf. Er enghraifft, efallai bydd mudiad yn dangos arbedion cost mewn man arall neu'n gallu sicrhau gwelliannau fel cyfle cyfartal neu ganolbwyntio ar anghenion yr unigolyn yn ogystal â rhai cymunedol.
- **Cynaliadwyedd** – Rhaid i wasanaethau a brynir gan y sector cyhoeddus fod yn gynaliadwy. Rhaid i fudiadau sector cyhoeddus fod yn ffyddiog bod mudiad yn gallu datblygu, canfod a darparu'r gwasanaeth dros oes cyfan y contract. Rhaid i fudiadau ddangos sut y gallent newid ac addasu gwasanaethau i fodloni gofynion deddfwriaethol, anghenion a'r galw sy'n newid.
- **Mantais gymunedol** – Mae'r sector cyhoeddus yn dechrau poeni fwyfwy am ba fudd a gaiff y gwasanaethau a ddarperir ganddynt i'r gymdeithas, i'r economi ac i'r amgylchedd. Mae'r trydydd sector mewn sefyllfa ddelfrydol i gynorthwyo'r sector cyhoeddus i gyflawni ei dargedau er mwyn gwella ansawdd bywyd i bawb.

Y Broses Caffael

Er bod y dulliau o fynd ati i gaffael yn amrywio ar draws y sector cyhoeddus, dilynir y broses isod fel rheol pan mae penderfyniad wedi'i wneud i gynnig tendr cystadleuol ar gyfer cyflenwi nwyddau neu wasanaethau.

1. Diffinio'r strategaeth caffael

Mae'r prynwr yn diffinio ei nodau, yn penderfynu beth sydd ei angen, yn paratoi achos busnes ac yna'n penderfynu sut y cyflawnir yr ymarfer caffael. Bydd hyn yn ystyried amodau'r farchnad, deddfwriaeth a pholisi sector cyhoeddus.

2. Gwahodd tendrau

Gwahoddir cyflenwyr i gyflwyno cynnig, neu dendr. Gwneir hyn, fel arfer, drwy gyfrwng hysbyseb neu hysbysiad tendro. Mewn rhai achosion, mae'n rhaid i gyflenwyr rag-gymhwyso cyn cael gwahoddiad i dendro. Gwnânt hyn drwy ateb holiadur (Holiadur Cyn-gymhwyso) neu gyflenwi gwybodaeth am eu statws ariannol, profiad blaenorol, geirdaon ac ati.

3. Arfarnu tendrau

Mae tendrau'n cael eu harfarnu yn erbyn meini prawf penodol. Gall y broses hon gynnwys cyfnod i egluro'r tendr.

4. Dyfarnu'r Contract

Mae'r prynwr wedyn yn dyfarnu'r contract i'r cyflenwr y mae ei fid yn cynnig y gwerth gorau am arian neu'r un y mae ei fid yn bodloni meini prawf y contract orau.

5. Rheoli sut y rhoddir y contract ar waith

Mae pawb sy'n ymwneud â'r broses yn gweithio gyda'i gilydd i sefydlu'r gweithrediadau ar gyfer y contract arfaethedig.

6. Rheoli'r contract

Mae'r cyflenwr a'r prynwr yn rheoli'r contract, gyda pherfformiad y cyflenwr yn cael ei archwilio a'i fonitro.

7. Adolygu a phrofi

Adolygir yr angen am y contract yn rheolaidd ac ar ôl cyfnod penodol o amser, gellid hysbysebu'r contract eto.

Gwybodaeth Bellach

Camau Cyfreithiol

CC37: Elusennau a Chyflenwi Gwasanaethau Cyhoeddus Comisiwn Elusennau

<https://www.gov.uk/government/publications/charities-and-public-service-delivery-an-introduction-cc37.cy>

Mae CC37 Elusennau a darparu gwasanaeth cyhoeddus a gynhychwyd gan y Comisiwn Elusennau, yn nodi'r ystyriaethau ar gyfer elusennau wrth ymgymryd â chontract.

TAW i Elusennau (Saesneg yn unig)

Cyllid a Thollau EM

<https://www.gov.uk/vat-charities>

Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau ynghylch goblygiadau treth at Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi.
0845 302 0203

Cefnogaeth

Cynghorau Gwirfoddol Sirol (CVCs) yng Nghymru Cefnogi Trydydd Sector Cymru

<https://thirdsectorsupport.wales/cy/cysylltu/>

Mae Cynghorau Gwirfoddol Sirol yng Nghymru yn rhoi gwybodaeth am ystod eang o faterion ariannol a chyllido gan gynnwys tendro.

3-SET CGGC

0300 111 0124

3SET@wcva.cymru

Mae tîm 3-SET CGGC yn rhoi arweiniad ar dendro ar gyfer cyfleoedd a gyllidir gydag arian Ewrop.

Gwybodaeth Bellach

Taflenni Gwybodaeth Ychwanegol Cefnogi Trydydd Sector Cymru

3.7 Comisiynu

3.8 Contractau

7.7.1 Cyflwyniad i Dendro

7.7.2 Datblygu Tendr Llwyddiannus

7.7.3 Costio eich Tendr

Cefnogi Trydydd
Sector **Cymru**

Third Sector
Support **Wales**

Rhwydwaith o fudiadau cymorth i'r trydydd sector cyfan yng Nghymru yw Cefnogi Trydydd Sector Cymru.

Ceir ynddo'r 19 corff cymorth lleol a rhanbarthol ledled Cymru, y Cyngorau Gwirfoddol Sirol, a'r corff cymorth cenedlaethol, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (CGGC).

Am ragor o wybodaeth cysylltwch â <https://thirdsectorsupport.wales/cy/cysylltu/>

Ymwadiad

Mae'r wybodaeth a ddarperir yn y daflen hon ar gyfer cyfarwyddyd yn unig. Nid yw'n amnewid am gyngor proffesiynol ac ni allwn dderbyn unrhyw gyfrifoldeb am golled o ganlyniad i unrhyw un sy'n gweithredu neu'n gwrthod gweithredu arno.